

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

I. ÚS 213/06-30

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí senátu 28. júna 2006 predbežne prerokoval sťažnosť JUDr. T. P., bytom Ž., zastúpeného advokátom JUDr. I. H., T., vo veci namietaného porušenia základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a čl. 36 ods. 1 Listiny základných práv a slobôd, základného práva nebyť odňatý zákonnému sudcovi podľa čl. 48 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a čl. 38 ods. 1 Listiny základných práv a slobôd, základného práva konať pred súdom a vyjadriť sa ku všetkým dôkazom podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a čl. 38 ods. 2 Listiny základných práv a slobôd, základného práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd a čl. 14 ods. 1 Medzinárodného paktu o občianskych a politických právach a základného práva na účinný prostriedok nápravy podľa čl. 13 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd a čl. 2 ods. 1 písm. a) Medzinárodného paktu o občianskych a politických právach v konaní vedenom na Najvyššom súde Slovenskej republiky pod sp. zn. 2 Ndob 16/2006, 3 Ndob 14/2006, 4 Ndob 13/2006 a takto

r o z h o d o l :

Sťažnosť JUDr. T. P. o d m i e t a ako zjavne neopodstatnenú.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 14. augusta 2006 doručená sťažnosť JUDr. T. P., bytom Ž. (ďalej len „sťažovateľ“), zastúpeného advokátom JUDr. I. H., T., vo veci namietaného porušenia základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a čl. 36 ods. 1 Listiny základných práv a slobôd (ďalej len „listina“), základného práva nebyť odňatý zákonnému sudcovi podľa čl. 48 ods. 1 ústavy a čl. 38 ods. 1 listiny, základného práva konať pred súdom a vyjadriť sa ku všetkým dôkazom podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a čl. 38 ods. 2 listiny, základného práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) a čl. 14 ods. 1 Medzinárodného paktu o občianskych a politických právach (ďalej len „pakt“) a základného práva na účinný prostriedok nápravy podľa čl. 13 dohovoru a čl. 2 ods. 1 písm. a) paktu v konaní vedenom na Najvyššom súde Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) pod sp. zn. 2 Ndob 16/2006, 3 Ndob 14/2006, 4 Ndob 13/2006.

Sťažovateľ žiada vydať nález, ktorým by ústavný súd vyslovil porušenie označených základných práv vyplývajúcich z ústavy, listiny, dohovoru a paktu uznesením najvyššieho súdu sp. zn. 2 Ndob 16/2006, 3 Ndob 14/2006, 4 Ndob 13/2006 z 28. marca 2006 (ďalej len „napadnuté uznesenie“), ako aj konaním, ktoré predchádzalo vydaniu napadnutého uznesenia s tým, aby bolo napadnuté uznesenie zrušené a vec vrátená na ďalšie konanie. Napokon požaduje aj náhradu trov právneho zastúpenia na účet advokáta JUDr. I. H.

Zo sťažnosti vyplýva, že na Krajskom súde v Bratislave (ďalej len „krajský súd“) prebieha konkurz voči úpadcovi. Sťažovateľ je jedným z konkurzných veriteľov a považuje konkurznú sudkyňu za zaujatú. Toto jeho presvedčenie vyvolala u neho skutočnosť, že konkurzná sudkyňa v apríli 2005 rozhodla o zvolaní schôdze konkurzných veriteľov bez splnenia zákonných podmienok. Zároveň ho to primälo k tomu, aby začal dávať zvýšený pozor na informácie týkajúce sa konkurzu. Z telefonického rozhovoru s predsedom

veriteľského výboru sa 1. marca 2006 dozvedel, že konkurzná sudkyňa písomnou výzvou ešte z 1. decembra 2005 upozornila správcu konkurznej podstaty, aby sa z konkurznej podstaty vyňal mlyn v R., hoci tento majetok je predmetom dosiaľ neukončeného incidenčného súdneho konania, ktorého úlohou je vyriešiť, či mlyn patrí alebo nepatrí do konkurznej podstaty. Vyradenie tohto majetku z konkurznej podstaty vôbec nebolo možné legálne nariadiť výzvou, ktorú konkurzná sudkyňa vydala, keďže incidenčné konanie ešte nie je ukončené. Pretože voči tejto výzve nebol opravný prostriedok prípustný, rozhodol sa sťažovateľ podať námietku zaujatosti konkurznej sudkyne. Túto datoval 1. marca 2006 a doručil ju 2. marca 2006, teda hneď potom, čo sa z telefonického rozhovoru dozvedel o rozhodujúcej skutočnosti. Zároveň v rovnakom čase datoval a podal aj námietku zaujatosti voči predsedníčke senátu JUDr. Z. a voči sudcom senátu najvyššieho súdu, teda voči sudcom senátu najvyššieho súdu 4 O. Nadobudol totiž dôvodné pochybnosti o nestrannosti sudcov senátu najvyššieho súdu 4 O so zreteľom na ich doterajší pomer k veciam konkurzného konania na majetok úpadcu a osobitne so zreteľom na ich doterajší pomer v otázke predpojatosti konkurznej sudkyne. Sudcovia senátu najvyššieho súdu 4 O totiž už 28. februára 2006 neobjektívne rozhodli o otázke predpojatosti konkurznej sudkyne. O tejto skutočnosti sa sťažovateľ náhodne dozvedel 1. marca 2006. Až po podaní námietok zaujatosti voči konkurznej sudkyne a voči sudcom senátu najvyššieho súdu 4 O dozvedel sa sťažovateľ 8. marca 2006 o ďalších dôležitých skutočnostiach, ktoré sú dôkazom tak o zaujatosti konkurznej sudkyne, ako aj o zaujatosti sudcov senátu najvyššieho súdu 4 O. Išlo o informácie o nezákonných úkonoch pri konaní o skoršej námietke zaujatosti voči konkurznej sudkyne, ktorú podal iný konkurzný veriteľ z iných dôvodov a o ktorej rozhodli 28. februára 2006 práve sudcovia senátu najvyššieho súdu 4 O. Konkrétne išlo o to, že v súvislosti s rozhodovaním o predchádzajúcej námietke zaujatosti nemal najvyšší súd k dispozícii úplný súdny spis, hoci obsah námietky zaujatosti si vyžadoval znalosť celého spisu. Najvyšší súd na predložení úplného spisu netrval. Vzhľadom na tieto ďalšie skutočnosti sťažovateľ svoje námietky zaujatosti z 1. marca 2006 a doručené 2. marca 2006 doplnil podaniami z 8. marca 2006. Sťažovateľove námietky zaujatosti voči konkurznej sudkyne a voči senátu najvyššieho súdu 4 O boli zaevidované na najvyššom súde pod sp. zn. 4 Ndob 13/2006 a sp. zn. 3 Ndob 14/2006. Námietka zaujatosti voči konkurznej sudkyne bola pôvodne vedená pod sp. zn. 4 Ndob 13/2006, to znamená, že bola pridelená senátu

najvyššieho súdu 4 O. Následne bola tak námietka zaujatosti konkurznej sudkyne, ako aj námietka zaujatosti senátu najvyššieho súdu 4 O pridelená na rozhodnutie senátu najvyššieho súdu 3 O pod sp. zn. 3 Ndob 14/2006. Tento senát najvyššieho súdu je vedený predsedníčkou JUDr. M.. Z rozvrhu práce najvyššieho súdu na rok 2006 vyplýva, že za situácie, kedy senát 4 O (vedený JUDr. Z.) nemohol o námietkach zaujatosti sťažovateľa rozhodovať, keďže sťažovateľ namietal aj zaujatosť senátu 4 O, stali sa zákonnými sudcami na konanie a rozhodnutie o týchto námietkach sudcovia senátu s najbližším nižším poradovým číslom, teda sudcovia senátu najvyššieho súdu 3 O na čele s predsedníčkou JUDr. M. To znamená, že v konečnom dôsledku stali sa zákonnými sudcami na rozhodovanie o námietkach zaujatosti sťažovateľa voči konkurznej sudkyňi a voči senátu najvyššieho súdu 4 O sudcovia senátu najvyššieho súdu 3 O. Až po doručení napadnutého uznesenia, ku ktorému došlo 11. apríla 2006, dozvedel sa sťažovateľ o tom, že napadnuté uznesenie nevydal senát najvyššieho súdu 3 O, ktorého sudcov treba považovať za zákonných sudcov, ale bol vydaný senátom 2 O na čele s predsedom senátu JUDr. Š. Stalo sa tak preto, že iný konkurzný veriteľ (Ing. M.) namietol zaujatosť sudcov senátu najvyššieho súdu 3 O. Táto námietka zaujatosti bola pridelená do senátu 2 O. Podľa názoru sťažovateľa členovia senátu najvyššieho súdu 2 O stali sa zákonnými sudcami len na konanie a rozhodnutie o námietke zaujatosti podanej konkurzným veriteľom Ing. M. Pokiaľ sa mali stať členovia senátu 2 O zákonnými sudcami nielen na konanie a rozhodnutie o námietke zaujatosti podanej Ing. M., ale aj o námietkach zaujatosti podaných sťažovateľom, potom bolo nevyhnuté vydať písomné uznesenie o spojení oboch vecí týkajúcich sa konania a rozhodnutia o námietkach zaujatosti na spoločné konanie. Keďže takéto uznesenie vydané nebolo, nemohlo ani dôjsť zákonným spôsobom k zmene v osobách zákonných sudcov príslušných konať a rozhodnúť o námietkach zaujatosti podaných sťažovateľom. Ďalšie pochybnosti vzbudzuje okolnosť, že sťažovateľ nedostal možnosť vyjadriť sa ku skutočnostiam a dôkazom uvádzaným Ing. M. To platí aj opačne, lebo aj Ing. M. mal právo sa vyjadriť k námietkam sťažovateľa. Popri konaní, ktoré vydaniu napadnutého uznesenia predchádzalo, ani samotné napadnuté uznesenie nie je v súlade s právom. Najvyšší súd totiž napadnutým uznesením konanie o všetkých námietkach zaujatosti zastavil. Poukázal pritom na to, že sťažovateľ svoje námietky odôvodnil nezákonným postupom sudcov v konkurznej veci. Dospel k záveru, že nevyhnutné zákonné

predpoklady konania a rozhodovania o námietke zaujatosti neboli splnené. Preto krajský súd nemal ani povinnosť predložiť spisy nadriadenému súdu. Pokiaľ ich predsa predložil, urobil tak skôr z opatrnosti ako z povinnosti. Podľa názoru sťažovateľa napadnuté uznesenie zjavne nie je riadne odôvodnené a vychádza zo skreslených a povrchných skutkových zistení a právnych záverov, ktoré sú ústavne nekonformné a neospravedliteľné, ba až arbitrárne. Okrem toho nie je pravdou, že by sťažovateľ namietal nezákonný postup sudcov v konaní, pretože v skutočnosti sťažovateľ namietal vykonanie nezákonných úkonov v konaní. Je rozdiel medzi postupom v konaní a úkonom v konaní. Nemožno súhlasiť ani s tým tvrdením najvyššieho súdu, podľa ktorého námietka voči členom senátu najvyššieho súdu 4 O nebola konkrétna, lebo namietaní sudcovia neboli menovite označení. Stačilo predsa, keď bola menovite označená predsedníčka senátu najvyššieho súdu 4 O. Totožnosť ostatných členov senátu bola aj bez uvedenia ich mien dostatočne známa. Rovnako neobstojí ani názor najvyššieho súdu, podľa ktorého ako námietku spochybňujúcu nezaujatosť sudcu nemožno úspešne uvádzať okolnosť, že sudca je v priateľskom pomere s iným sudcom.

Z napadnutého uznesenia vyplýva, že najvyšší súd zastavil tak konanie o vylúčení konkurznej sudkyne, ako aj konanie o vylúčení predsedníčky senátu a členov senátu najvyššieho súdu 4 O, ale aj o vylúčení predsedníčky senátu a členov senátu najvyššieho súdu 3 O. Najvyšší súd konal jednak o námietkach zaujatosti sťažovateľa, ako aj o námietke zaujatosti ďalšieho konkurzného veriteľa Ing. M., ktorý namietol zaujatosť sudcov senátu najvyššieho súdu vedeného predsedníčkou senátu JUDr. M., pričom zaujatosť celého senátu mala spočívať v tom, že JUDr. M. je dlhoročnou priateľkou JUDr. Z., a preto objektívne nezhodnotí jej zaujatosť. Podľa názoru najvyššieho súdu senát najvyššieho súdu 2 O ako senát nadriadeného súdu (vo vzťahu ku krajskému súdu ako konkurznému súdu) a ako „iný senát“ najvyššieho súdu (vo vzťahu k namietaným senátom najvyššieho súdu) predtým, než by spochybnil nezaujatosti sudcov prerokoval, skúmal, či sú splnené procesné podmienky pre taký postup. Podľa § 14 ods. 1 Občianskeho súdneho poriadku (ďalej len „OSP“) sudcovia sú vylúčení z prerokovania a rozhodovania veci, ak so zreteľom na ich pomer k veci, k účastníkom alebo k ich zástupcom možno mať pochybnosti o ich nezaujatosti. Podľa odseku 3 dôvodom na vylúčenie sudcu nie sú okolnosti, ktoré spočívajú v postupe

sudcu v konaní o prerokúvanej veci. Podľa § 15a ods. 1 OSP účastníci majú právo z dôvodov podľa § 14 ods. 1 uplatniť námietku o zaujatosti voči sudcovi, ktorý má vec prerokovať a rozhodnúť. Podľa odseku 3 v námietke zaujatosti musí byť uvedené, proti komu smeruje, dôvod, pre ktorý má byť sudca vylúčený a kedy sa účastník podávajúcí námietku zaujatosti o dôvode vylúčenia dozvedel. Na podanie, ktoré nespĺňa náležitosti zaujatosti, súd neprihliadne a v takom prípade sa vec nadriadenému súdu nepredkladá. Podľa odseku 5 ak sa námietka zaujatosti týka len okolností, ktoré spočívajú v postupe sudcu v konaní o prerokúvanej veci (§ 14 ods. 3), súd na námietku zaujatosti neprihliada a v takom prípade sa vec nadriadenému súdu nepredkladá. Tieto nevyhnutné zákonné podmienky neboli v návrhu ani len uvedené. Dôvodom vylúčenia sudcu z prejednávania veci nie sú okolnosti, ktoré spočívajú v postupe sudcu v konaní o prerokúvanej veci. Krajský súd podľa citovaných ustanovení nemal ani povinnosť predložiť spisy nadriadenému súdu a predložil ich skôr z opatrnosti ako z povinnosti. Nemožno ako námietku spochybňujúcu nezaujatosť sudcu úspešne uvádzať okolnosť, že sudca je v priateľskom pomere s iným sudcom. Aspoň takým dôvodom by bolo, keby tí istí sudcovia boli v nepriateľskom pomere. Sudcovia sú pri rozhodovaní nezávislí a bolo by pod ich dôstojnosť prenášať svoje osobné vzťahy do sporov účastníkov. Ďalším procesným pochybením namietajúcich účastníkov je, že možno proti konkrétnemu sudcovi vzniesť konkrétne námietky, ale nemožno namietat súd alebo senát. Len keď sú vylúčení všetci členovia súdu alebo senátu, dochádza k stavu, kedy sa určí iný senát alebo iný súd. V tejto veci ani mená členov senátu neboli uvedené, a tým aj námietka sa stala neurčitou. Spôsob namietania zaujatosti zvolený konkurznými veriteľmi len zbytočne sťažuje postup v konaní súdu. Zákon počíta s tým, že súd pri rozhodovaní v odvolacom konaní môže mať rovnaký alebo odlišný právny názor na prejednanú vec. Práve systém riadnych a mimoriadnych opravných prostriedkov dáva účastníkovi možnosť domáhať sa v konaní nápravy. To neznamená, že súd, ktorého rozhodnutie bolo zrušené, nemohol tak postupovať v rámci svojej nezávislosti. Nemožno v tom vidieť zaujatosť sudcu. Keďže neboli splnené podmienky pre rozhodovanie o vylúčení sudcu, tento nedostatok nebolo možné odstrániť, najvyšší súd ako nadriadený súd konanie podľa § 104 ods. 1 OSP zastavil.

II.

Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Ústavný súd podľa § 25 ods. 1 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) sťažnosť sťažovateľky prerokoval na neverejnom zasadnutí a preskúmal ju zo všetkých hľadísk uvedených v § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde.

Pri predbežnom prerokovaní každého návrhu ústavný súd skúma, či dôvody uvedené v § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde nebránia jeho prijatiu na ďalšie konanie. Podľa tohto ustanovenia návrhy vo veciach, na ktorých prerokovanie nemá ústavný súd právomoc, návrhy, ktoré nemajú zákonom predpísané náležitosti, neprípustné návrhy alebo návrhy podané niekým zjavne neoprávneným, ako aj návrhy podané oneskorene môže ústavný súd na predbežnom prerokovaní odmietnuť uznesením bez ústneho pojednávania. Ústavný súd môže odmietnuť aj návrh, ktorý je zjavne neopodstatnený.

O zjavnej neopodstatnenosti návrhu možno hovoriť vtedy, keď namietaným postupom orgánu štátu nemohlo vôbec dôjsť k porušeniu toho základného práva alebo slobody, ktoré označil sťažovateľ, a to buď pre nedostatok vzájomnej príčinnej súvislosti medzi označeným postupom orgánu štátu a základným právom alebo slobodou, porušenie ktorých sa namietalo, prípadne z iných dôvodov. Za zjavne neopodstatnený návrh je preto možné považovať ten, pri predbežnom prerokovaní ktorého ústavný súd nezistil žiadnu možnosť porušenia označeného základného práva alebo slobody, reálnosť ktorej by mohol posúdiť po jeho prijatí na ďalšie konanie (I. ÚS 66/98, I. ÚS 27/04, I. ÚS 25/05, I. ÚS 74/05, I. ÚS 158/05, I. ÚS 213/05, I. ÚS 11/06).

Ústavný súd vo svojej judikatúre konštantne zdôrazňuje, že pri uplatňovaní svojej právomoci nezávislého súdneho orgánu ochrany ústavnosti (čl. 124 ústavy) nemôže zastupovať všeobecné súdy, ktorým predovšetkým prislúcha interpretácia a aplikácia zákonov, a že jeho úloha sa obmedzuje na kontrolu zlučiteľnosti účinkov takejto interpretácie a aplikácie s ústavou alebo kvalifikovanou medzinárodnou zmluvou o ľudských právach a základných slobodách najmä v tom smere, či závery všeobecných súdov sú dostatočne odôvodnené, resp. či nie sú arbitrárne s priamym dopadom na niektoré zo základných ľudských práv (napr. I. ÚS 19/02, I. ÚS 27/04, I. ÚS 74/05, I. ÚS 11/06).

Zo skutočnosti, že interpretácia a aplikácia zákonov prislúcha všeobecným súdom, vyplýva aj ďalší záver, podľa ktorého splnenie podmienok konania tiež prislúcha skúmať všeobecnému súdu. Táto skutočnosť je v danom prípade osobitne významná, pretože najvyšší súd napadnutým uznesením zastavil konanie o námietkach zaujatosti preto, že podľa jeho názoru neboli splnené zákonom predpísané podmienky pre takéto konanie. Predovšetkým išlo podľa názoru najvyššieho súdu o skutočnosť, že v námietkach zaujatosti sa vytýkal postup sudcu v konaní. Okrem toho námietky neboli podľa názoru najvyššieho súdu ani dostatočne konkrétne z hľadiska identifikácie sudcov, voči ktorým tieto námietky smerovali. Ústavný súd nevidí dôvod do úvah najvyššieho súdu zasahovať, a to tým viac, že z podanej sťažnosti je nepochybné, že sťažovateľ považuje konkrétne kroky namietaných sudcov za nesprávne, a preto pochybuje o ich nezaujatosti. Nemožno však tvrdiť, že by tieto kroky svedčili o subjektívnej zaujatosti namietaných sudcov. Je bežné, že v súdnom konaní niektoré postupy, či kroky sudcu (sudcov) vyvolávajú nevôľu účastníka konania a jeho presvedčenie o absencii nezaujatosti konajúceho sudcu (sudcov). Uvedené skutočnosti vedú zároveň k záveru, že napadnuté uznesenie nemožno považovať za zjavne neodôvodnené alebo dokonca za arbitrárne.

Ústavný súd sa nemôže stotožniť so zásadným právnym názorom sťažovateľa, podľa ktorého právomoc senátu najvyššieho súdu 2 O (pod vedením predsedu JUDr. Š.) bola daná iba na rozhodnutie o námietke zaujatosti podanej Ing. M. s tým, že iba vydaním uznesenia o spojení konaní o námietkach podaných sťažovateľom a Ing. M. by sa boli členovia senátu

najvyššieho súdu 2 O stali zákonnými sudcami aj na rozhodnutie o námietkach zaujatosti podaných sťažovateľom. Ustanovenia OSP o možnosti spojenia viacerých súdnych konaní do jedného konania sa vykladajú tak, že sa majú pritom na mysli konania vo veci samej. Nemožno tieto ustanovenia aplikovať aj na určité (procesne relatívne nezávislé a oddelené) časti konania vo veci samej. Vzhľadom na tieto závery možno povedať, že členovia senátu najvyššieho súdu 2 O v dôsledku námietky zaujatosti Ing. M. sa stali zákonnými sudcami nielen na rozhodnutie o jeho námietke zaujatosti, ale aj na rozhodnutie o námietkach zaujatosti podaných sťažovateľom, keďže pôvodní zákonní sudcovia zo senátu najvyššieho súdu 3 O boli z rozhodovania vylúčení v dôsledku námietky Ing. M.

K obdobným záverom treba dospieť aj v súvislosti s námietkou sťažovateľa, podľa ktorej nemal možnosť zaujať stanovisko k tvrdeniam a dôkazom Ing. M. Aj tu totiž platí, že právo vyjadrovať sa k stanoviskám a dôkazom protistrany (princíp kontradiktórnosti súdneho konania) je spravidla súčasťou konania vo veci samej.

Napokon treba poznamenať, že sťažovateľ nie je aktívne legitimovaný namietať závery napadnutého uznesenia týkajúce sa námietky zaujatosti uplatnenej Ing. M.

Z uvedených dôvodov rozhodol ústavný súd tak, ako to je uvedené vo výrokovej časti tohto uznesenia.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 28. júna 2006